

OLVASÓLECKE

Környezetjogi szabályozások: Egyes környezeti elemek és veszélyeztető tényezők szabályozása

4. Klímavédelem, klímajog

SZTE ÁJTK

Olvasási idő: 18-20 perc

Dr. Farkas Csamangó Erika

2020.

1. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának szabályozása

- ✓ 1992. Rio de Janeiro: **Éghajlatváltozási Keretegyezmény** (UNFCCC).
- ✓ 1997-ben **Kiotóban** elfogadott **Jegyzőkönyv**, amely arra kötelezte a Szerződő Feleket, így az Európai Uniót és annak tagállamait is, hogy a 2008 és 2012 közötti időszakra az 1990-es szinthez képest csökkentsék a Jegyzőkönyv „A,, mellékletében felsorolt legfontosabb hat üvegházhatású gáz (széndioxid, metán, nitrogén-monoxid, részben halogénezett fluorszénhidrogének, perfluorozott szénhidrogének, kén-hexafluorid) kibocsátását. A kibocsátás-kereskedelem alanyai kizárólag a Jegyzőkönyv „B” mellékletében felsorolt, kötelezettséget vállaló államok lehetnek.
- ✓ **Dohában 2012-ben** több állam is kötelezettséget vállalt kibocsátásainak csökkentésére. Az USA és Kína – a két legnagyobb kibocsátó – nem vesznek részt a megállapodásban, nem vállalnak kötelezettséget a kibocsátások csökkentésére. Ezen a klímakonferencián *meghosszabbították* az üvegházhatású gázok kibocsátásának mérsékléséről szóló Kiotói Jegyzőkönyvet 2020-ig.
- ✓ **2015 decemberében Párizsban** született megállapodás felváltja 2021-től a kiotói jegyzőkönyvet. Az új klímavédelmi megállapodást az ENSZ 21. klímakonferenciáján fogadta el a részt vevő 195 ország. A dokumentumban rögzítették, hogy a felek 2 Celsius-fok alatt tartják a Föld légkörének felmelegedését az iparosodás előtti mértékhez képest, és törekszenek arra, hogy a felmelegedés csak 1,5 fokos legyen. Az EU a párizsi megállapodás alapján vállalta, hogy a 21. század második felére eléri a **karbonsemlegességet**.
- ✓ **2003/87 EK irányelv** az uniós emisszió-kereskedelmi rendszerről (üvegházhatású gázok kvótaszabályozása).

2. A klíma, mint védett jogtárgy

A klímaváltozás következtében: szélsőséges időjárási jelenségek, katasztrófák. A szárazság, a heves esőzések nyomán kialakult árvizek, a jégesők stb.

A klíma (éghajlat) valamely hely vagy földrajzi táj hosszú távra, jellemző időjárási viszonyait jelenti. A cél az, hogy csökkenjen az emberi tevékenység hatására bekövetkező éghajlatváltozás kockázata. Ehhez alapvető fontosságú az üvegházhatású gázok légköri koncentrációjának stabilizálása, amely megakadályozza az éghajlati rendszer veszélyes befolyását.

Üvegházhatású gázok: amelyekre a szabályozás kiterjed: a szén-dioxid (CO₂), a metán (CH₄), a dinitrogén-oxid (N₂O), a fluorozott szénhidrogének (HFC-k), a perfluorkarbonok (PFC-k), a kén-hexafluorid (SF₆) és a nitrogén-trifluorid (NF₃), valamint a légkör azon természetes és emberi tevékenységből származó gáznemű

Szegedi Tudományegyetem

Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.
www.u-szeged.hu
www.szechenyi2020.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

alkotóelemei, amelyek elnyelik, majd újra kibocsátják az infravörös sugárzást.

A **környezetvédelmi törvény** (Kvt.) 22. §-a rendelkezik a klíma védelméről, amely szerint a levegő védelme kiterjed a légkör egészén, annak folyamatain és összetételén felül a klímára is.

Az **ÜHG törvény** kettős szabályozást ad: egyrészt az üvegházhatású gázokra vonatkozó kibocsátás-kereskedelmi rendszert, másrészt az erőfeszítés-megosztást (tehermegosztást). Kibocsátásnak tekinti a létesítményekben keletkezett üvegházhatású gázok légkörbe kiengedését, valamint a légi járművekből származó gázkibocsátást.

Kép forrása: <https://climeneews.com/klimavaltozas-jelenti-legsulyosabb-veszelyt-nemzetbiztonsagra>

Az Unió jelenlegi vállalásai az ún. '20-20-20' **kezdemenyezés**:

- 2020-ig 1990-hez képest legalább 20%-kal csökkenti az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását.
- a teljes energiafogyasztáson belül a megújuló energiaforrások 20%-os arányának elérése.
- Az energiahatékonyság 20 %-os mértékű javítása.

Az Európai Bizottság hosszú távú stratégiát terjesztett elő az EU számára a klímasemleges gazdaság 2050-ig történő megvalósítása érdekében. (2050-re 80-95%-kkal csökkenjen)

3. A klímavédelem szabályozása, kibocsátás-kereskedelmi rendszer

Klíma (éghajlat) védelmi jog:

- jogi irodalma nagyrészt az energiajogra összpontosul
- Új jogterület
- Az éghajlatvédelem elsődlegesen a kvóta-kereskedelmi rendszer vizsgálatát helyezi előtérbe, klímavédelmi joggal csak érintőlegesen foglalkozik
- Éghajlatvédelmi jog szabályozási területei:
 - ETS, szén-dioxid kvótarendszer, kibocsátás-kereskedelmi rendszer
 - LULUCF: teherelosztás

Szegedi Tudományegyetem

Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.
www.u-szeged.hu
www.szechenyi2020.hu

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Emisszió-kereskedelmi rendszer:

- Az uniós kibocsátás-kereskedelmi rendszer alanyai a tagállami vállalatok.
- Üvegházhatású gázok kibocsátásával járó, meghatározott létesítmények (üveggyártás, kerámiagyártás, papírgyártás, vegyipar, ásványanyag ipar, távhőtermelés, villamosenergia termelés, légközlekedés is 2010-től stb.) csak külön **kibocsátási engedély** birtokában üzemeltethetők.
- Létesítmény: minden olyan helyhez kötött műszaki egység, ahol egy vagy több, az 1. melléklet I-XXI. pontjában felsorolt tevékenység vagy bármely más, azzal technológiailag összefüggő tevékenység, valamint az adott telephelyen folytatott tevékenységhez műszakilag kapcsolódó tevékenység folyik, és amely az 1. mellékletben meghatározott üvegházhatású gáz kibocsátását eredményezi vagy arra közvetlenül hatással van.
- A kibocsátás mennyisége nem határtalan. Maximumát az határozza meg, hogy az adott létesítmény üzemeltetőjének mennyi kvótája, jogosultsága van a szén-dioxid kibocsátására.
- Központi eleme az ÜHG kibocsátási egység.
- Egy kibocsátási egység egy tonna széndioxid meghatározott időn belül történő kibocsátására jogosít.
Széndioxid-egyenérték: egy tonna szén-dioxid vagy azzal megegyező globális éghajlat-módosító potenciálnak (GWP) megfelelő mennyiségű üvegházhatású gáz.
Harmadik kereskedési időszak: a létesítmények számára 2013. január 1-jétől 2020. december 31-ig terjedő kereskedési időszak.
- A rendszerben részt vevők kereskedhetnek a kvótáikkal.

Magyarországon a legfontosabb jogforrás az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában történő részvételről szóló **2012. évi CCXVII. törvény (ÜHG törvény)**.

A törvény hatálya kiterjed:

- a) a kibocsátási egységek és a légközlekedési kibocsátási kereskedelmére, és
- b) az I. mellékletben meghatározott tevékenységekre és az e tevékenységekből származó, az 1. mellékletben felsorolt üvegházhatású gázok kibocsátására.

Például ilyen tevékenységek a kokszolás, alumíniumgyártás, cementgyártás, papír és kartongyártás, ammónia előállítás stb. E tevékenységekből származó üvegházhatású gáz pedig nagyrészt *a szén-dioxid*, azonban az elsődleges alumínium előállításnál a szabályozás kiterjed a szén-dioxid mellett a perfluorkarbonokra, illetve a vegyiparnál egyes esetekben (pl. salétromsav előállítás) a dinitrogén-oxidra is.

A kibocsátási engedély visszavonásig hatályos. A hatóság a kibocsátási engedélyt rendszeresen, de legalább ötévente felülvizsgálja.

Az üzemeltető a kibocsátást az engedély mellett *ÜHG-egység (kvóta) birtokában* folytathatja.

Szegedi Tudományegyetem

Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.
www.u-szeged.hu
www.szechenyi2020.hu

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Kibocsátási egység: az ÜHG törvény szerinti kötelezettségek teljesítésére az I. melléklet I-XXI. pontjában meghatározott tevékenységet folytató létesítmény által felhasználható, egy tonna széndioxid-egyenérték meghatározott időn belül történő kibocsátását lehetővé tevő forgalomképes vagyoni értékű jog.

Az ÜHG-egység dematerializált, immateriális forgalomképes vagyoni értékű jog. Az ÜHG egység mint forgalomképes vagyoni értékű jog az állami vagyontól történő kikerülést (térítés nélküli átadás, értékesítés) követően szabadon átruházható.

Kvóta:

- Kibocsátási egység: EUA, vagy kvóta
- Megszerzése árverés során
- Immateriális vagyoni értékű jog
- Létrejött: uniós kibocsátási forgalmi jegyzékben való bejegyzés
- Átruházható másra
- Adott kereskedelmi időszakra vonatkozik, amelyikre kibocsátották, amíg nem törlik a rendszerből.
- Megszűnése: jegyzékből való törléssel, illetve visszaadással

A felhasznált egységeket évente utólag, a fel nem használt kvótákat a kereskedési időszak végén vissza kell adni az Állam részére. Ez a művelet forgalmi jegyzékben történő rögzítéssel teljesíthető, amit elektronikusan vezetnek. Ezt követően az egység törölődik, érvénytelenedik. A kibocsátási egységek értékesítéséből származó állami bevételek 50 %-át a magyar klímapolitika és a zöldgazdaság fejlesztés megvalósítására kell fordítani.

4. Üvegházhatású gázok kibocsátásához kapcsolódó jogkövetkezmények

- Ha az üzemeltető a kibocsátási engedély megszerzésére, a változások bejelentésére, a kibocsátások nyomon követésére, jelentésére és a jelentés hitelesítésére, valamint a kibocsátási egység visszaadására irányuló kötelezettségének részben vagy egészben nem tesz eleget, a hatóság az üzemeltetőt **bírság megfizetésére** kötelezi.
- Ismételt kötelezettségzegés esetén, annak súlyára figyelemmel a hatóság a tevékenységet **korlátozza, felfüggeszti vagy a kibocsátási engedélyt visszavonja**.
- Amennyiben a légi jármű üzemeltető nem tesz eleget az előírt követelményeknek, az érintett légi jármű üzemeltetőre vonatkozóan **működési tilalmat** állapítanak meg.
- Ha az üzemeltető vagy a légi jármű üzemeltető a jelentési és hitelesítési kötelezettségének, vagy az ÜHG-egységek visszaadására irányuló kötelezettségének határidőre részben vagy egészben nem tesz eleget, a megfelelően hitelesített jelentés benyújtásáig vagy az ÜHG-egységek visszaadásáig **nem jogosult ÜHG-egységek átruházására, valamint a hatóság az üzemeltető vagy a légi**

Szegedi Tudományegyetem

Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.
www.u-szeged.hu
www.szechenyi2020.hu

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

jármű üzemeltető nevét és a kötelelesszégés tényét honlapján nyilvánosságra hozza.

- A bíróság megfizetésére tekintet nélkül az üzemeltető és a légi jármű üzemeltető köteles az elmulasztott ÜHG-egységekkel egyező mennyiségű ÜHG-egységet az állam részére visszaadni. Ennek elmulasztása esetén a tárgyévet követő harmadik évben az üzemeltető és a légi jármű üzemeltető számláján a mulasztással érintett mennyiséggel csökkentett mennyiségű ÜHG-egység kerül jóváírásra.

Kép forrása: <https://napidoktor.hu/tag/klimavaltozas/>

5. Az ózonréteg védelmének jogforrásai

- Bécsi Egyezmény: 1985: az ózonréteg védelméről,
- Montreali Jegyzőkönyv: 1987 az ózonréteget lebontó anyagokról

5.1. Az ózonréteg, mint védett jogtárgy

- Az ózonréteg képes bizonyos frekvenciájú (káros) ultraibolya sugárzást elnyelni, védi a Földet az ultraibolya sugaraktól.
- A légkörbe kerülő egyes gázok károsítják a légkör ózon-rétegét.
- Az ózonréteg csökkenése ózonlyuk kialakulásához vezet.
- Az ózonréteg elvékonyodásával nő a káros ultraibolya-sugárzás okozta rákos bőrmegbetegedések száma.
- Az ózon (O_3) egy három oxigénatomból álló instabil molekula.
- Az ózon káros hatása, hogy a troposzférában (főként földközelen), mint levegőszennyező anyag, üvegházgázként viselkedik, vagyis gátolja a hő visszasugárzását.

5.2. Az ózonréteg védelmének szabályozása

- A 14/2015. (II. 10.) Kormányrendelet szól a fluortartalmú üvegházhatású gázokkal és az ózonréteget lebontó

Szegedi Tudományegyetem

Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.
www.u-szeged.hu
www.szechenyi2020.hu

SZÉCHENYI 2020

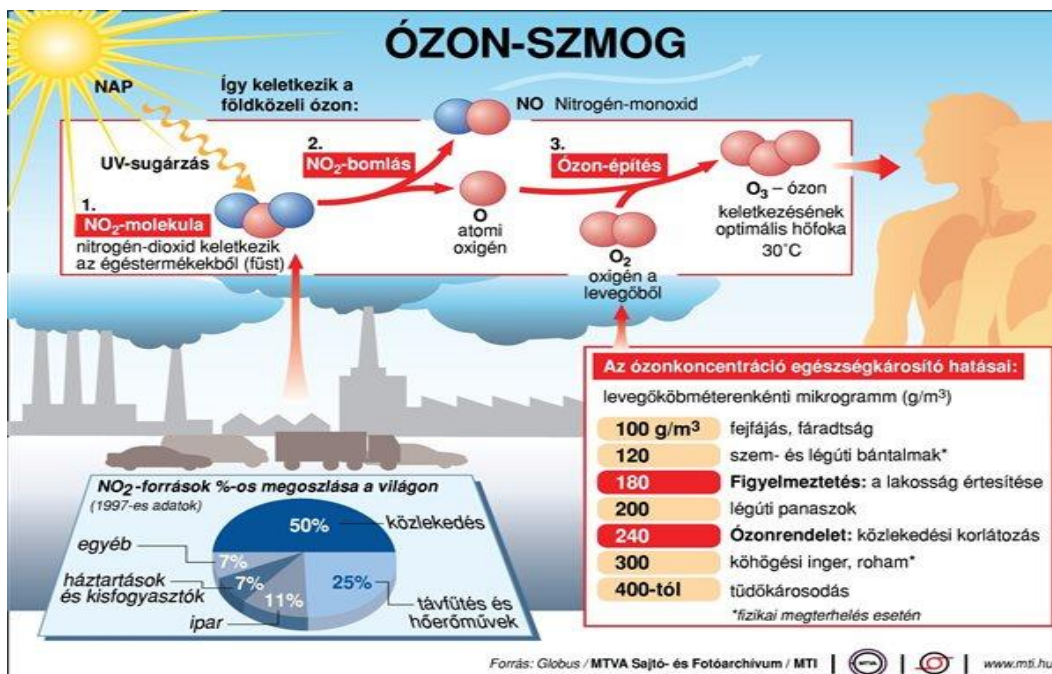
MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

- anyagokkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről.
- A hűtőközeg nyilvántartását minden üzemeltetőnek felül kell vizsgálnia.
- A szabályok a klímaberendezés megvásárlását előzetes feltételekhez kötik.
- Klímát csak az vehet, aki már a vásárlás előtt beszerzi a hivatalos szerelői nyilatkozatot.
- A klímaszereletet tehát csak akkreditált cégek és akkreditált szakemberek végezhetik. Csak ezek a cégek vásárolhatják meg a klímához szükséges gázokat is. A hatóság a felhasználókat is ellenőrizheti, s meg is bírságozhatja, ha nem tudják bemutatni a hivatalos beszerelési dokumentumokat.
- 2017-től már csak olyan üzlet hozhat klímát forgalomba, amelyiknek a regisztrációja szerepel az ezzel foglalkozó adatbázisban.
- Hatóság: *Nemzeti Klímavédelmi Hatóság*.

5.3. Jogi eszközök

- **Klímavédelmi bírság**
- A Btk.: **ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés**: 249. § (1) Aki ózonréteget lebontó anyagot vagy ilyen anyagot tartalmazó terméket gyárt, felhasznál, az ország területére behoz, onnan kivisz vagy forgalomba hoz.

Olvasóleckében szereplő Interaktív feladat:

- ❖ Az alábbi linken elérhető interaktív térképsorozat megmutatja az éghajlati viszonyok lehetséges változásainak alakulását az USA –ra vetítve. A térképek felvázolnak egy legrosszabb és egy mérsékeltebb forgatókönyvet is

<https://projects.propublica.org/climate-migration/>

Tanulmányozza át, és fogalmazzon meg véleményt a klímaváltozással kapcsolatban!

- ❖ Keresse meg, hogy 2019-ben melyik város nyerte el az „Európa Zöld Fővárosa” címet!

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. A tananyag elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

Szegedi Tudományegyetem

Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.
www.u-szeged.hu
www.szechenyi2020.hu

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE